

## DANKEN BEGINT BIJ DELEN

*Moge de HEER, die trouw heeft bewezen aan de levenden en aan de doden, hem zegenen' Ruth 2: 20.*

Je hoort het mensen met een zekere regelmaat zeggen: 'Ik kom God tegen in de natuur.' En daar kunnen we ons allemaal wel iets bij voorstellen. De groeikracht die er zit in de planten en bomen, de veelvormigheid van de krioelende dierenwereld, de weidsheid van landschappen en luchten – het zet ons op het spoor van het vermoeden van een Macht in en achter alle dingen. Maar Noömi kwam God in iets heel anders tegen. Niet in de *natuur*, maar in de *cultuur*. Of nog beter: in een *medemens*.

Noömi was een gewone Israëlitische vrouw uit Bethlehem. Bethlehem – 'huis van brood' betekent dat letterlijk. Maar van een huis van brood was het op een dag veranderd in een huis zonder brood: er brak een hongersnood uit, en samen met man en kinderen had Noömi dan ook een betere toekomst gezocht in het buurland Moab. Daar groeiden haar beide jongens op, trouwden er ter lange leste vrouwen en alles wees erop dat zij er nog lang en gelukkig zouden leven. Maar toen sloeg het noodlot toe. Eerst overleed haar man, en toen de één na de ander haar beide zonen. Een regelrechte ramp. Niet lang daarna besloot Noömi terug te keren naar Israël. Ze kwam berooid in Bethlehem aan. Ze was geen schaduw meer van zichzelf. Ze had dan nog wel haar schoondochter Ruth bij zich. Maar ze was kwetsbaarder dan ooit, want vrouwen zonder man konden zich maatschappelijk niet of nauwelijks staande houden. Ze was dan ook een verbitterde vrouw geworden. Vooral in haar geloof. 'Vol ben ik heengegaan, maar leeg heeft *God* mij doen terugkeren,' zei ze. God was van een Bondgenoot veranderd in een vijand. Maar - wat was er dan gebeurd tussen die periode van verbittering en het moment dat zij in een medemens plotseling een godsgeschenk zag? Dit: *geen goddelijke ingreep van bovenaf, maar een menselijke geschiedenis*. Die ging zo.

Niet lang na hun aankomst in Bethlehem had Ruth de regie van haar vleugellam geslagen schoonmoeder overgenomen. Het was de tijd van de oogst. Nu was het een voorschrift in Israël dat bij de oogst de randen van het veld niet werden gemaaid, want die waren voor de armen en de vreemdelingen. Kennelijk had Ruth daarvan gehoord, want ze trok erop uit. Ze kwam op het land van ene Boaz terecht. Toeval? Zo lijkt het in het bijbelverhaal wel. 'Bij geval trof zij het land van Boaz.' Maar het is een soort knipoog. De goede verstaander heeft in de gaten: hier is meer aan de hand. En gaandeweg blijkt dat ook het geval. Ruth ging aan het werk en het is alleen nog maar een kwestie van wachten tot Boaz zelf zou verschijnen. En ja hoor, daar was hij.

'Wie is die vrouw?' vroeg hij aan zijn knecht. 'Het is de jonge vrouw die met Noömi is meegekomen uit Moab. Ze vroeg: mag ik aren rapen bij de schoven. Ze doet alsof ze thuis is.' De woorden van de knecht verraadden dat Ruth doortastend te werk was gegaan. Ze hield het niet bij de randen van het veld, ze had zich tussen het personeel van Boaz gedrongen. Onwetendheid of brutaliteit? We weten het niet. Wat we wel weten is Boaz al van haar gehoord had. Kennelijk was Ruth in Bethlehem het gesprek van de dag. Hij liet haar dan ook bij zich roepen. En tijdens het gesprekje dat hij met haar had beloofde hij haar extra bescherming. Die was ook wel nodig ook, want zelfs in Israël bleken kwetsbare vrouwen niet veilig, want – zo verzekerde Boaz -: hij had zijn knechten opdracht gegeven haar niet lastig te vallen. Kennelijk was die opdracht niet voor niets.

Boaz had het goede met Ruth voor. En hij was kennelijk zo onder de indruk van haar loyaliteit tegenover haar schoonmoeder, dat hij een bijzondere wens deed. En die wens was een soort gebed. Hij luidde: 'De Heer belone je rijkelijk, de God van Israël onder wiens vleugels je bent komen schuilen.' Een mooie wens. Maar weet u wat nog zo extra bijzonder maakt? *Boaz begon zelf alvast te werken aan de verhoring van die bijzondere bede.* Hij zorgde niet alleen voor een veilige werkplek, hij haalde Ruth in het midden van de kring en liet haar delen van de overvloed van de oogst. En hij benadrukte dat zij de volgende dag terug moest komen.

Toen Ruth die avond met 21 kilo gerst thuiskwam en aan Noömi vertelde wat haar gebeurd was, veerde Noömi dan ook helemaal op. Het was alsof er een deur naar de toekomst openging. Lang was ze God kwijt geweest. Maar in Boaz zag Noömi plots weer een glimp van de Eeuwige. Boaz was letterlijk een godsgeschenk. Iemand die op hun pad was gestuurd. Een reddende engel. *Die dag werd haar dankdag.*

Tot zover het verhaal. Wat wil het laten zien? Dit: dat de natuur niet Gods enige en belangrijkste werkterrein is. Natuurlijk, ook het Oude Testament kent een fascinatie voor de schepping. Daar zijn dan ook prachtige psalmen over geschreven. In de schepping kun je de Schepper op het spoor komen. Maar de natuur kent, behalve een wonderschone, ook een wrede kant. Je kunt wel een religieus of verheven gevoel hebben bij een ondergaande zon, maar niet bij een aardbeving. En wie zegt: 'Ik kom God tegen in de overstelpende dierenwereld' – denkt meestal aan een zingende merel en niet aan de leeuwin die een antilope verscheurt. Maar ook die laatste behoort tot de natuur! Tot de natuur behoort de prachtig gekleurde mannetjesfazant, maar ook de bacterie die lepra veroorzaakt. De zon en de wind en de regen die zorgen voor een prachtige oogst, maar ook de slagregens en sprinkhanenplagen die de oogst vernietigen. Het nieuwe menskind dat geboren wordt, maar ook de ziektes die mensen voortijdig doen sterven. Nee, de natuur geeft niet alleen zicht op God, ze verduistert ook vaak het zicht op God. De werkelijkheid kent ook een tekort. Daar loop je vroeg of laat tegenaan. Dat had Noömi ondervonden. Verbitterd en verbijsterd was ze uit Moab teruggekeerd.

Maar de God van Israël leer je dan ook niet altijd het best kennen via het lot of de natuur, maar door zijn geschiedenis met mensen. Zijn belangrijkste kant is namelijk: zijn bewogenheid met de zwakkeren. Die bewogenheid kom je niet tegen in de natuur. In de natuur heerst namelijk het recht van de sterksten. Daar is het eten of gegeten worden. Daar trekt de slimste of meest handige aan het langste eind. Daar laat zich weinig terugvinden van wat Israël van God op het spoor is gekomen: dat bij God de laatsten de eersten worden. Daarom is niet de natuur maar de geschiedenis zijn meest spraakmakende werkterrein. Niet dat zijn invloed daar duidelijk is aan te wijzen. Ook de geschiedenis is, net als de natuur, een smeltkroes van krachten. Maar ergens in die smeltkroes gaat Gods invloed schuil. En soms wordt die invloed ineens merkbaar. Onder andere in gewone mensen zoals boer Boaz. Mensen die het niet alleen bij woorden laten, maar weten wat delen is. In hen licht Gods nabijheid op.

Dankdag voor gewas en arbeid draait dan ook niet alleen om onze religieuze verwondering over de natuur. Het is ook geen feest waarop wij vieren wat het lot ons persoonlijk aan goed en gezondheid heeft opgeleverd. Dat zou te weinig zijn. Als dat het geval zou zijn dan kunnen alleen de sterken en de bevoorrechten danken. Maar God heeft de wereld aan de mensen gegeven als een proeftuin. Een proeftuin – dat is meer cultuur dan natuur. God heeft die proeftuin uit handen gegeven in onze handen. Met de bedoeling dat wij haar samen zouden

delen. God wordt dan ook niet het meest zichtbaar in wat die proeftuin ons persoonlijk oplevert. Nee, Gods Geest wordt het meest zichtbaar waar mensen met elkaar delen. *Het echte danken begint bij het delen.* Maar zijn wij nog een cultuur van het delen?